

עובדים סוציאליים כזמים

תיאור הבעיה החברתית (עיקר הבעיה והשלכותיה):

במסגרת עבודתי נחשפתי למקרים רבים בהם נחקרים על ידי המשטרה מאובחנים על הרצף האוטיסטי בחדר לביצוע עבירות שונות. במקרים מסוימים אותם הנחקרים מגיעים אף למעצר קצר בבית הכלא, זאת כוון שאין מסגרות של חלופת מעצר עבור אוכלוסייה ספציפית זו. מסגרות של חלופת מעצר קיימות רק עבור מי שאובחן כסובל ממצב פסיכוטי כלשהו והוא מועבר לאשפוז במוסד פסיכיאטרי, או עבור מי שאובחן כסובל מבעיה נפשית והוא מועבר למחלקת המב"ן בכלא. אך לא קיימות חלופות מעצר דומות עבור המאובחנים על הרצף, שאינם נמצאים במצב פסיכוטי ואינם סובלים מבעיה נפשית מקבילה. כך קורה שחשוד המאובחן על הרצף האוטיסטי נשלח למעצר בכלא, בו הוא פגיע וחשוף לניצול מכל סוג שהוא, דבר שכמובן יכול להיות בעל השלכות שליליות עמוקות וארוכות טווח על חיו.

ההתמודדות עם אוכלוסייה על הרצף האוטיסטי בארץ הינה אתגר אמתי עבור המוסדות השונים, וקיים מחסור אקוטי במסגרות לבוגרים מעל גיל 21, אך הבעיה שאני מבקש להתמקד בה הינה מצומצמת יותר (אם כי משמעותית לא פחות). לא מדובר על מסגרת לטווח ארוך, כזו שתדרוש משאבים רבים, אלא מסגרת שתפקידה יהיה להיות האחראית על העצורים המאובחנים על הרצף האוטיסטי מרגע והמעצר ועד לשחרורם (מספר ימים בודדים לרוב).

הסיבה להתמקדתי דווקא באוכלוסייה זו היא ודווקא בסיטואציה זו היא כוון שבמקרים רבים מטרת המעצר הינה הרחקת החשוד מהמתלונן, דבר שעוזר להרגעת המצב. אלא שבמקרים הספציפיים הללו, בהם החשוד הינו מאובחן על הרצף האוטיסטי, המתלונן לרוב לא מעונין שהחשוד יבלה זמן בכלא, שכן לרוב מדובר בבני משפחה או במסגרת המטפלת שהתלוננו.

הפתרון שאני מציע הינו הקמת מסגרת חלופית למעצר עבור המאובחנים על הרצף האוטיסטי. מסגרת חלופית זו תעשה שימוש במתקני ומשאבי המסגרת הקיימת (עובדים ומבנים הכלא הקיימים), ותוסיף אליהם עובדים מקצועיים, מחתומי הטיפול, שיבטיחו כי המסגרת תהווה מקום מוגן ובטוח עבור חשודים עף הרצף האוטיסטי בזמן המעצר.

קיימות המון כתבות, ממש עכשוויות, מהעיתונות בנושא שכן הבעיה הזו הינה מתמשכת ולא מטופלת, ומביאה לעוד ועוד מקרים שנפתרים לצערי רק לאחר שמגיעים לרמה הזו (גם לא תמיד), רק לאחר שהגיעו לתקשורת. לא פעם, לאחר שהנזק לעצור על הרצף האוטיסטי כבר נגרם, פיזי או נפשי, כזה שניתן לזהות אותו בזמן אמת או רק בדיעבד, כוון שיתפתח רק בהמשך בעקבות חוויות המעצר (בלומנטל, 2020; כהן, 2020; פלג, 2020).

תיאור המיזם החברתי (הפתרון המוצע וחדשנותו, יעדים, עלויות האנושיות והכלכליות, גורמים מעכבים):

כפי שצוין קודם, אני מציע להקים מסגרת שתכלול עובדים מקצועיים ותספק מקום מוגן ובטוח עבור חשודים בעלי אוטיזם בזמן מעצרים.

מסגרת זו יכולה להיות חלק ממתחם הכלא. כלומר, אזור מסוים בכלא (קיים או חדש) שיוקצה לצורך זה, יכלול מספר תאים ויותאם לצורכיהם (פחות מיטות בכל תא, תאים גדולים יותר וכדומה). כמו כן מסגרת זו יכולה להיות מנוהלת על ידי בתי הכלא עצמם יחד עם גורמי מקצוע. כך שהסוהרים ימשיכו להיות המופקדים על העצורים, אך יהיו גם גורמים מקצועיים (שעברו הכשרה מיוחדת) שילוו את העצורים, יבחנו את מצבם הנפשי לאורך המעצר ויוכלו לתת פתרונות במידת הצורך. יתר על כן, ניתן יהיה להכשיר את הסוהרים שעובדים במתחם זה לזיהוי מצוקות ולמתן פתרון אנושי ראשוני עד להגעתם אל גורמי המקצוע.

אני מציע שמסגרת זו תהיה חלק מבית הכלא ותנוהל על ידו יחד עם גורמים מקצועיים כוון שלדבר יתרונות רבים. כלכלית, הפתרון הזה יהיה יעיל יתר שכן שהמקום הפיזי ומרבית ההון האנושי כבר קיימים ומה שנוותר זה רק להכשיר לצורך זה. כמו כן, ההתנגדות שתעלה מצד בתי הכלא וגורמים נוספים תהיה מצומצמת יותר שכן תחום אחריותם והמשאבים הניתנים להם על ידי המדינה יפגעו פחות שהשוואה להקמה של מסגרת נפרדת לחלוטין.

בטווח הארוך הדבר הינו כלכלי הן עבור הפרט והן עבור החברה. כיום ממילא מושקעים תקציבים לא מבוטלים במסגרות השונות, גם בתי הכלא מקבלים תקציב עבור כל אסיר, את אותם התקציב ניתן להעביר לצורך הקמת המסגרת החלופית. בטווח הקצר הדבר ימנע פגיעה נפשית באותם העצורים, וכן ימנע בזבז של משאבים, שכן לעיתים קרובות שהותם במסגרת שאיננה יודעת או מוכנה להתמודד עמם מקשה מאוד על העובדים (נשחקים יותר, מתוסכלים יותר וכדומה). בטווח הארוך הדבר ימנע בזבז גדול אף יותר של משאבי המדינה, שכן עצורים שנפגעו בזמן מעצרים בסופו של דבר חוזרים לטיפול המדינה, במוסדות פסיכיאטרים למשל, ומושקעים בהם תקציבים ומשאבים נוספים.

החדשנות בפתרון זה הינה ברורה שכן לא קיימת כיום מסגרת דומה, שמתייחסת לצורכיהם של המאובחנים על הרצף האוטיסטי בזמן המעצר, בוודאי שלא בתוך בתי הכלא בניהול משולב על ידי שני גורמים.

הצלחת פתרון זה תימדד הן באמצעות כלים כמותניים- כשנה לאחר הפעלת המסגרת החלופית הזו יחושבו התקציבים שהוקצו לצורך תפקודה במשך כל השנה ותערך השוואה אל מול התקציבים של השנה הקודמת (בה לא התקיימה המסגרת), לחישוב זה יוספו גם העלויות הנלוות של החוסר במסגרת זו (טיפול המשך בבתי חולים, טיפולים פסיכולוגים, כספי פיצויים ועוד). במידה ותוצאות השוואה יצביעו על כך שקיומה של המסגרת הינו חסכוני הרי שהצלחתה ברורה. במקרה ותוצאות